

مدل‌یابی رابطه ساختاری ابعاد شخصیت و سبک‌های دل‌بستگی با مهارت‌های ارتباطی و تعارض‌های زناشویی با میانجی‌گری طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در زوجین در معرض طلاق

دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی و مشاوره، واحد ابهر، دانشگاه آزاد اسلامی، ابهر، ایران
دانشیار گروه مشاوره، واحد ابهر، دانشگاه آزاد اسلامی، ابهر، ایران
استادیار گروه مشاوره، واحد ابهر، دانشگاه آزاد اسلامی، ابهر، ایران
استادیار گروه مشاوره، واحد ابهر، دانشگاه آزاد اسلامی، ابهر، ایران

روح‌الله رحیمان^{ib}
محمد قمری*^{ib}
وحیده باباخانی^{ib}
علیرضا جعفری^{ib}

دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷ | پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۰۸ | ایمیل نویسنده مسئول: mohammadqamari2023@yahoo.com

فصلنامه علمی پژوهشی
خانواده‌درمانی کاربردی

شاپا (الکترونیکی) ۲۷۱۷-۲۴۳۰

http://Aftj.ir

دوره ۴ | شماره ۵ پیاپی ۱۹ | ۲۶۵-۲۵۱
زمستان ۱۴۰۲

نوع مقاله: پژوهشی

به این مقاله به شکل زیر استناد کنید:
درون متن:

(رحیمان و همکاران، ۱۴۰۲)

در فهرست منابع:

رحیمان، روح‌الله، قمری، محمد، باباخانی، وحیده، و جعفری، علیرضا. (۱۴۰۲). مدل‌یابی رابطه ساختاری ابعاد شخصیت و سبک‌های دل‌بستگی با مهارت‌های ارتباطی و تعارض‌های زناشویی با میانجی‌گری طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در زوجین در معرض طلاق. *خانواده‌درمانی کاربردی*. ۴(۵)، ۲۶۵-۲۵۱.

چکیده

هدف: از پژوهش حاضر تدوین مدل‌یابی رابطه‌ی ساختاری ابعاد شخصیت و سبک‌های دل‌بستگی با مهارت‌های ارتباطی و تعارض‌های زناشویی با میانجی‌گری طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در زوجین در معرض طلاق بود. **روش پژوهش:** پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه زوجین در معرض طلاق به مراکز مشاوره‌ای شهر تاکستان بود که در بازده سال‌های نیمه دوم ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به این مراکز مراجعه کرده بودند. در این میان، با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس و حجم نمونه بر اساس نرم‌افزار سمپل پاور (۳۷۳ نفر) در نظر گرفته شد. ابزار پژوهش پرسشنامه شخصیتی سنجش صفات پنج‌گانه، مهارت‌های ارتباطی (کوئین دام، ۲۰۰۴)، تعارضات زناشویی (جونز، ۱۹۹۷)، طرح‌واره ناسازگارانه اولیه یانگ (۲۰۰۷) و سبک دل‌بستگی هازان و شاور (۱۹۸۷) بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز با نرم‌افزار spss و Amos انجام شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که ابعاد شخصیت بر تعارض‌های زناشویی در بین زوجین در معرض طلاق و سبک‌های دل‌بستگی بر تعارض زناشویی با توجه به سطح معناداری ($P > 0/05$) رابطه معناداری ندارند. ابعاد شخصیت بر تعارض‌های زناشویی در بین زوجین در معرض طلاق با توجه به سطح معناداری ($P > 0/05$) رابطه معناداری ندارد. سبک‌های دل‌بستگی بر تعارض زناشویی با توجه به سطح معناداری ($P > 0/05$) رابطه معناداری ندارد. طرح‌واره ناسازگارانه در رابطه با ابعاد شخصیت و تعارض زناشویی نقش میانجی دارد. مقدار $t(17,97)$ سطح معناداری ($P < 0/05$) نقش میانجی دارد. همچنین، طرح‌واره ناسازگارانه در رابطه با ابعاد شخصیت و مهارت‌های ارتباطی با مقدار $t(17,93)$ و سطح معناداری ($P < 0/05$) نقش میانجی دارد و دیگر اینکه طرح‌واره ناسازگارانه در رابطه با سبک‌های دل‌بستگی و تعارض‌های زناشویی با مقدار $t(12,87)$ و سطح معناداری ($P < 0/05$) نقش میانجی دارد. **نتیجه‌گیری:** با توجه به اینکه طرح‌واره ناسازگارانه اولیه می‌تواند نقش میانجی را در رابطه زوجین در معرض طلاق ایفاء نماید، یکی از عوامل تأثیرگذار در شکل‌گیری شخصیت و سبک‌های دل‌بستگی و تعارضات زناشویی است.

کلیدواژه‌ها: ابعاد شخصیت، سبک‌های دل‌بستگی، مهارت‌های ارتباطی، تعارض زناشویی و طرح‌واره ناسازگارانه.

مقدمه

خانواده یکی از ارکان اصلی زندگی اجتماعی می‌باشد، بنابراین ازدواج و حفظ بنیان خانواده از اهمیت خاصی برخوردار بوده است (شعاع کاظمی، ۱۳۹۲). تصور زندگی سراسر خوشی و خوشبختی در ۵۰ سال اخیر با تقریباً طلاق نیمی از ازدواج‌ها با چالش همراه بوده است (برون و رایت، ۲۰۱۷). طلاق یک فرایند فیزیکی و هیجانی جدایی است که با افکار مداوم و جدی و نیز گفتگوی زوجین در مورد انحلال پیوند زناشویی شروع و سپس در سرتاسر حل مسائل هیجانی، قانونی، اقتصادی، مذهبی، خانواده گسترده و جنبه‌های کاری/اجتماعی ارتباطشان تداوم می‌یابد (زهرا کار و جعفری، ۱۳۸۹). طلاق، پدیده‌ای در حال افزایش است و موجب تجربه‌ی رنج و صدمه روانی می‌شود، ولی این واقعیت را باید در نظر داشت که همه طلاق‌ها اثرهای منفی ندارند، بلکه بعضی از طلاق‌ها موجب رهایی فرد از یک موقعیت و رابطه زجرآور و در نتیجه آرامش او می‌شود (رالی و اسوندی، ۲۰۲۰). از این طلاق‌ها بیشتر از نیمی خواستار ازدواج مجدد و بیش از نیمی از کسانی که ازدواج مجدد داشته‌اند، مجدداً خواستار طلاق بوده‌اند (کوهن، ۲۰۱۹).

امروزه طلاق به صورت مسئله‌ای جهانی توجه بسیاری را به خود جلب نموده است. طی قرن بیستم به دنبال افزایش جمعیت و تغییر در نظام‌های فرهنگی در بسیاری از نقاط جهان، به‌ویژه در جوامع صنعتی میزان طلاق روندی افزایشی به خود گرفته است. با گسترش نهضت ازدواج در جهت پیشگیری از شیوع ازدواج‌های هم‌جنس و هم‌خانگی، بهبود وضعیت طلاق و حفظ کیان ازدواج و خانواده در عصر جدید می‌باشد (کونز، ۲۰۱۸). میزان طلاق بین ۵۰ تا ۶۰ درصد است و این میزان برای افرادی که مجدداً ازدواج کرده‌اند بیشتر است (نظری و همکاران، ۱۳۹۵). روندهای صعودی طلاق از مشخصه‌های بارز تحولات در حوزه خانواده در دهه‌های اخیر است به‌گونه‌ای که بر طبق آمار رسمی در ایران از هر ۱۰۰۰ ازدواج، حدود ۲۰۰ مورد به طلاق منجر می‌شود و این کشور جزء چهارمین کشورهای جهان از نظر نسبت طلاق به ازدواج معرفی شده است (سالنامه آماری، ۱۳۹۸؛ نبوی حصار و احمدی، ۱۳۹۱). به همین دلیل پژوهشگران توجه ویژه‌ای به راه‌های ایجاد تحکیم خانواده و تثبیت سلامت روانی افراد جامعه داشته‌اند و در این باره نظریه‌های جدیدی نیز ارائه نموده‌اند (بستان، ۱۳۹۳). تحقق خانواده سالم مشروط به برخورداری افراد آن از داشتن رابطه‌ای مطلوب با یکدیگر است. در چنین نظامی افراد با علایق و دل‌بستگی‌های عاطفی نیرومند دیرپا و متقابل به یکدیگر پیوسته‌اند. این دل‌بستگی‌ها در طی زمان کاسته شود، اما در سراسر زندگی خانوادگی پاینده خواهند بود. خانواده پایه بنیادین اجتماع و خشت بنای جامعه و کانون اصلی حفظ سنت‌ها، هنجارها و ارزش‌های اجتماعی است که شالوده استوار پیوندهای اجتماعی، روابط خویشاوندی و کانونی در جهت بروز و ظهور عواطف انسانی و مکانی برای پرورش اجتماعی است. خانواده واحدی است که بر اساس ازدواج پدید می‌آید و از آغاز پیدایی خود، همچون حریم امن، زندگی را در بر می‌گیرد و موج تازه‌ای در درون شبکه خویشاوندی ایجاد می‌کند (حسین شاهی و نقش‌بندی، ۱۳۸۷).

چنین به نظر می‌رسد که مشکل‌سازترین مسائل زندگی انسان‌ها در خلال روابط به وجود می‌آید و معمولی‌ترین مشکل ازدواج‌های آشفته، ارتباط است (میکولایی و کولا، ۲۰۱۸). احتمال روابط مناسب در جامعه بر اساس روابط مناسب در خانواده شکل می‌گیرد و هراندازه روابط درون خانواده مناسب‌تر باشد خانواده و به تبع آن جامعه از ثبات و استحکام بیشتری برخوردار است (اعزاز، ۱۳۸۷). ناسازگاری درون

خانواده سبب می‌شود تا روابط اعضای خانواده به هم بخورد و از هم بگسلد و وحدت میان اعضای آن به خطر بیفتد و در نهایت منجر به فروپاشی آن شود (صابونچی، دوکانه‌ای فرد و بهبودی، ۱۳۹۹). به دلیل اینکه رابطه زناشویی، زیربنای روابط درون خانوادگی و تربیت نسل‌های آینده است، به‌عنوان اساسی‌ترین رابطه انسانی تلقی می‌شود از این رو استحکام و بهبود آن از اهمیت زیادی برخوردار است. با این وجود، گاهی زوجین در روابط زناشویی با مشکلاتی روبرو می‌شوند که آن‌ها را دچار تعارض می‌کند. ارزیابی کلی فرد از رابطه زناشویی و وضعیت برآورده نیازها، خواسته‌ها و آرزوهای شخصی و زوجی، میزان رضایت و نارضایتی از رابطه زناشویی را تعیین می‌کند (مانینگ و پینی، ۲۰۲۱).

یکی از پدیده‌های شناختی که در روابط زناشویی بسیار مهم است طرح‌واره ناسازگارانه هستند (یوسفی، ۱۳۸۹). طرح‌واره‌ها سازه‌هایی هستند که بر اساس واقعیت یا تجربه شکل می‌گیرند و به‌عنوان واسطه، پاسخ‌های رفتاری افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهند (یانگ، ۲۰۰۷). طرح‌واره‌ها موجب سوگیری در تفسیرهای ما از رویدادها می‌شوند و این سوگیری‌ها در آسیب‌شناسی روانی میان فردی (زوجین) به‌صورت سوءتفاهم‌ها، نگرش‌های تحریف‌شده، گمانه‌های نادرست، هدف‌ها و چشم‌داشت‌های غیرواقع‌بینانه خود را نشان می‌دهند (پاسکال، کرسستین و جی، ۲۰۰۸). یانگ مجموعه‌ای از طرح‌واره‌ها را مشخص کرده است که به آن‌ها طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه می‌گوید (یانگ، ۲۰۰۳). وی پانزده طرح‌واره را بیان می‌کند که این پانزده طرح‌واره عبارتند از: ۱- محرومیت هیجانی، ۲- طرد/رهاشدگی، ۳- بی‌اعتمادی / بدرفتاری، ۴- انزوای اجتماعی، ۵- نقص/شرم، ۶- شکست، ۷- وابستگی/بی‌کفایتی، ۸- آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری، ۹- گرفتاری/در دام افتادگی، ۱۰- اطاعت، ۱۱- ایثار، ۱۲- بازدارنده هیجانی، ۱۳- معیارهای نا منعطف، ۱۴- استحقاق، ۱۵- خویش‌داری و خود انضباطی ناکافی. این ۱۵ طرح‌واره در درون ۵ حوزه مطابق با حوزه‌های تحولی اولیه قرار می‌گیرند (یانگ، ۲۰۰۳). شخصیت افراد یکی از عوامل فردی مهم و تعیین‌کننده است که در روابط بین فردی نقش مهمی ایفا می‌کند. شخصیت الگوی اختصاصی و متمایز هیجان و رفتار است که بر شیوه تعامل فرد با محیط فیزیکی و اجتماعی خود اثر دارد. برای توصیف شخصیت هر فرد معمولاً به ویژگی‌های شخصیتی او اشاره می‌شود. مدل پنج‌عاملی شخصیت یکی از نظریه‌های مطرح در خصوص تحلیل عوامل شخصیتی است (فارنهام، ۲۰۰۸). الگوی پنج‌عاملی شخصیت، پنج بُعد گسترده را برای شخصیت فرض می‌کند که تنوع گسترده الگوهای پایدار چگونگی رفتار افراد را توصیف و تبیین می‌کند. این پنج بُعد شامل برون‌گرایی^۱، توافق^۲، وظیفه‌شناسی^۳، روان رنجورخویی^۴ و گشودگی به تجربه^۵ است. بُعد برون‌گرایی با رفتارهایی نظیر جمع‌گرایی، ابراز وجود و جسارت، بعد توافق با رفتارهایی نظیر اعتماد، دل‌رحم بودن و نوع‌دوستی؛ بُعد وظیفه‌شناسی با رفتارهایی نظیر نظم، سعی و کوشش و خویش‌داری؛ بعد روان رنجورخویی با رفتارهای نظیر خصومت، اضطراب، افسردگی، خودآگاهی، تحریک‌پذیری و تکانش‌گری و بُعد تجربه‌پذیری با رفتارهایی نظیر آرمان‌نگرایی، عقل‌گرایی و بی‌پروایی توصیف می‌شود (بریلی و توکدراپ، ۲۰۱۲).

1 Extroversion

2 Agreeableness

3. Conscientiousness

4. Neuroticism

5 Openness to experience

یکی دیگر از رویکردهای نظری بانفوذ در خصوص بازده زناشویی نظریه دل‌بستگی است. از دیدگاه دل‌بستگی، هر یک از زوجین با انتظارات و تجربی از گذشته خود وارد رابطه می‌شوند که نقش مهمی در چگونگی پاسخ‌دهی آن‌ها به همسر خود دارد (هازان و شیور، ۱۹۹۸)؛ بنابراین مشکلات زوجین فقط ناشی از فقدان مهارت‌های ارتباطی نیست بلکه ناشی از نوع تجارب اولیه دل‌بستگی آن‌ها نیز هست (جانسون، ۲۰۰۳). موضوع اصلی نظریه دل‌بستگی این است که سبک دل‌بستگی در روابط آغازین بین والد-کودک به وجود می‌آید و روابط آینده در زندگی فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. دل‌بستگی، پیوند عاطفی عمیقی است که با افراد خاص در زندگی خود داریم و باعث می‌شود از تعامل با آن‌ها لذت ببریم و در مواقع استرس از نزدیکی آن‌ها احساس آرامش کنیم (لورابروک، ۱۳۸۸). مفهوم دل‌بستگی و تعلق به‌طور اساسی توسط بالبی مطرح شد. او عنوان کرد که تجربه صمیمانه دوران کودکی به شکل‌گیری طرح‌واره‌ها در افراد منجر می‌شود و این طرح‌واره‌ها را به‌عنوان مدل‌های فعال شناختی در مورد روابط صمیمانه نام‌گذاری کرد. بالبی مطرح کرد که مرزهای عاطفی نزدیک با والدین به احساس امنیت منجر می‌شود. از طرف دیگر روابط منفی خالی از عواطف و همراه با تنبیه در اوایل کودکی باعث می‌شوند که فرد یک سبک وابستگی ناامن را تجربه کند. افراد این سبک وابستگی، اغلب روابط نزدیک را به‌صورت ناراحت‌کننده می‌پندارند و بعدها در روابط زناشویی خود فشارهای زیادی را تحمل می‌کنند (هالفورد، ۱۳۸۷).

مهارت ارتباطی ابزاری در اختیار زوجین قرار می‌دهد که با آن بتوانند تعارض^۱ را حل بکنند و صمیمیتی را که موجب انطباق نیازهای زنان و مردان می‌شود، افزایش داده و کیفیت زندگی خود را بهبود بخشند (هالفورد، ۱۳۹۳). ویکتوریا (۲۰۰۸)، معتقد است که زوج‌های آشفته و درمانده شدیداً گرفتار الگوهای ارتباط ناکارآمد هستند و وجود مشکلات تعاملی، باعث فروپاشی روابط زناشویی می‌شود (بهاری و بهرامی، ۱۳۸۷). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که آموزش مهارت ارتباطی می‌تواند در بهبود الگوهای ارتباطی سازنده و کاهش الگوهای ارتباطی اجتنابی متقابل (یسکوسیوا، ۲۰۱۲). حل مسئله بین فردی و افزایش فضای مثبت بین فردی (خجسته مهر، ۲۰۰۹) و افزایش کارایی خانواده در مقوله‌های حل مشکل، ارتباط، نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار و عملکرد کلی خانواده مؤثر باشد (اصلائی، ۲۰۰۴). تحقیقات مختلف نشان داده‌اند که مشکلات ارتباطی از رایج‌ترین، مشکلاتی است که زوجین بیان می‌کنند و بیش از ۹۰ درصد زوج‌های آشفته، این مشکلات را به‌عنوان مسئله اصلی در روابط خود بیان می‌کنند (سادات حسینی، ۱۳۹۹). گلاسر (۲۰۰۴) معتقد است که هفت عادت سازنده، در روابط بین فردی موفق حاکم است، او همچنین هفت عادت مخرب را ذکر می‌کند که روابط را خصوصاً آمیز می‌سازد و افراد موفق، این رفتارهای را در روابط خود کاهش می‌دهند. هفت عادت سازنده عبارت‌اند از: حمایت کردن، تشویق کردن، گوش دادن، پذیرش، اعتماد کردن، احترام گذاشتن و در مورد اختلاف‌نظرها مذاکره کردن و هفت عادت مخرب عبارت‌اند از: انتقاد کردن، سرزنش کردن، گله و شکایت، نق زدن، تهدید کردن، تنبیه کردن و رشوه و پاداش دادن برای کنترل دیگران است (سرگلزایی، ۱۳۸۹).

بنابراین با افزایش روزافزون تعارضات زناشویی در دنیای معاصر و خطر بروز جدایی و طلاق و تأثیر منفی آن بر سلامت زوجین و فرزندان آن‌ها بر اهمیت و ضرورت پژوهش می‌افزاید. با توجه به آنچه عنوان شد و

تحقیقاتی که به صورت منفک و مجزا گزارش شده‌اند، بنابر اهمیت موضوع در جامعه، پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی ساختاری مناسب از طریق رابطه‌ی ابعاد شخصیت و سبک‌های دل‌بستگی با مهارت‌های ارتباطی و تعارض‌های زناشویی با میانجی‌گری طرح‌واره ناسازگارانه اولیه در زوجین در معرض طلاق اجرا و فرضیه‌های زیر آزمون شد.

- ۱- ابعاد شخصیت بر تعارض‌های زناشویی در بین زوجین در معرض طلاق اثر مستقیم دارد.
- ۲- سبک‌های دل‌بستگی بر تعارض زناشویی در بین زوجین در معرض طلاق اثر مستقیم دارد.
- ۳- طرح‌واره ناسازگارانه در رابطه با ابعاد شخصیت و تعارض زناشویی نقش میانجی دارد.
- ۴- طرح‌واره ناسازگارانه در رابطه با ابعاد شخصیت و مهارت‌های ارتباطی نقش میانجی دارد.
- ۵- طرح‌واره ناسازگارانه در رابطه با سبک‌های دل‌بستگی و تعارض‌های زناشویی نقش میانجی دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی و بر اساس معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این پژوهش کلیه زوجین در معرض طلاق مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر تاکستان بودند که در بازه سال‌های ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به مراکز مشاوره‌ای مراجعه نموده‌اند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به شیوه تصادفی خوشه‌ای در دسترس بود به این صورت و از هر مرکز ۱۳۵ نفر انتخاب شدند. با توجه به اینکه برای انجام روش معادلات ساختاری حداقل نمونه ۱۵۰ نفر است و برای معادلات پیچیده حجم نمونه افزایش می‌یابد (وانگ و وانگ، ۲۰۱۹)؛ که با استفاده از روش نمونه‌گیری بصورت تصادفی چند مرحله‌ای بود که از بین سه مرکز مشاوره‌ای و بین هفت شعبه شورای حل اختلاف خانواده در شهر تاکستان به صورت تصادفی سه مرکز انتخاب و حجم نمونه براساس نرم افزار سمپل پاور (۳۷۳ نفر) و باتوجه به احتمال ۲۰ درصد افت آزمودنی‌ها تعداد نمونه ۴۰۰ نفر انتخاب شد.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه ابعاد شخصیت نئو. پرسشنامه شخصیتی نئو یکی از آزمون‌های شخصیتی است که بر اساس تحلیل عوامل ساخته شده است و از جدیدترین ابزارها در زمینه شخصیت است که توسط مک کری و کوستا (۱۹۸۵) تحت عنوان پرسشنامه شخصیتی NEO معرفی شد. در این پژوهش از پرسشنامه شخصیتی پنج عاملی NEOPI-FF فرم کوتاه استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۶۰ سوال می‌باشد و برای ارزیابی ۵ عامل اصلی شخصیت (روان‌نژندی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، دلپذیر بودن و مسئولیت‌پذیری) به کار می‌رود اگر وقت اجرای تست خیلی محدود باشد و اطلاعات کلی از شخصیت کافی باشد از این پرسشنامه استفاده می‌شود. از سوی دیگر اجرای این آزمون از نظر هزینه و زمان مقرون به صرفه است مقیاس‌های آن از اعتبار بالایی برخوردارند و همبستگی بین مقیاس‌ها زیاد است و از همه مهمتر این آزمون بر خلاف سایر آزمون‌های شخصیتی، انتقادات کمتری بر آن وارد شده است. در حال حاضر آزمون ۵ عاملی NEO کاربردی جهانی دارد و به منظور تحقیق به زبان‌های چکوسلوواکی، عربی، هلندی، فرانسوی، آلمانی، ژاپنی، نروژی، لهستانی و سوئدی ترجمه شده است. پرسشنامه شخصیتی NEO-FFI توسط مک کری و کاستا روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان آمریکایی به فاصله سه ماه اجرا گردید که ضرایب اعتبار آن بین ۰/۸۳ تا ۰/۷۵ به دست

آمده است. اعتبار درازمدت این پرسشنامه نیز مورد ارزیابی قرار گرفته است. یک مطالعه طولانی ۶ ساله روی مقیاس‌های روان‌آزردگی خویی، برون‌گرایی و باز بودن نسبت به تجربه، ضریب‌های اعتبار ۰/۶۸ تا ۰/۸۳ را در گزارش‌های شخصی و نیز در گزارش‌های زوج‌ها نشان داده است. ضریب اعتبار دو عامل سازگاری و باوجدانی به فاصله دو سال به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۶۳ بوده است. در هنجاریابی آزمون NEO که توسط گروسی فرشی (۱۳۸۰) روی نمونه‌ای با حجم ۲۰۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه‌های تبریز، شیراز و دانشگاه‌های علوم پزشکی این دو شهر صورت گرفت ضریب همبستگی ۵ بعد اصلی را بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش کرده است. ضرایب آلفای کرونباخ در هر یک از عوامل اصلی روان‌آزردگی خویی، برون‌گرایی، باز بودن، سازگاری و باوجدانی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ به دست آمد. جهت بررسی اعتبار محتوایی این آزمون از همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی (S) و فرم ارزیابی (R)، استفاده شد، که حداکثر همبستگی بین به میزان ۰/۶۶ در عامل برون‌گرایی و حداقل آن به میزان ۰/۴۵ در عامل سازگاری بود (گروسی فرشی، ۱۳۸۰).

۲. پرسشنامه سبک‌های دل‌بستگی. این مقیاس توسط هازان و شاور (۱۹۸۷) ساخته شده و در ایران توسط رحیمیان بر روی پرستاران بیمارستان‌های دولتی شهر اصفهان هنجاریابی شده است... این پرسشنامه دارای ۱۵ گویه است که به هریک از سه سبک دل‌بستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا ۵ گویه تعلق می‌گیرد. نمرات خرده مقیاس‌های دل‌بستگی توسط میانگین ۵ سوال هر خرده مقیاس به دست می‌آید. تحلیل عامل پرسشنامه توسط کلینز و رید (۱۹۹۰) به استخراج سه عامل عمده دل‌بستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا منجر شد که توسط پژوهشگران به عنوان ظرفیت پیوستن به روابط صمیمی و نزدیک تفسیر می‌شود. هازان و شاور پایایی باآزمایی کل این پرسشنامه را ۰/۸۱ و پایایی با آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آوردند. کلینز و رید هم پایایی بالایی با آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آوردند. هازان و شاور روایی صوری و محتوایی را خوب گزارش نمودند و روایی سازه آن را در حد بسیار مطلوب گزارش نمودند. علاوه بر این اعتبار محتوایی و صوری آن توسط چند تن از متخصصان روانشناسی (ساتید دانشگاه اصفهان) مورد تایید قرار گرفت. میزان ضریب قابلیت اعتماد با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ در این پژوهش به دست آمد (گروسی فرشی، ۱۳۸۰).

۳. پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی. پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی توسط کوئین دام (۲۰۰۴) تهیه شده است. این پرسشنامه برای سنجش مهارت‌های ارتباطی بزرگسالان ابداع شده است دارای ۳۴ گویه است که مهارت‌های ارتباطی را توصیف می‌کند. برای تکمیل آن پاسخگو باید هر گویه را بخواند و سپس میزان انطباق وضعیت فعلی خود را با محتوای آن بر روی یک طیف لیکرت پنج درجه‌ای از هرگز تا همیشه مشخص می‌کند. برای تکمیل پرسشنامه، پاسخگو باید هر گویه را بخواند و سپس میزان انطباق وضعیت فعلی خود را با محتوای آن بر روی طیف لیکرت پنج درجه‌ای از ۱ (برای هرگز) تا ۵ (برای همیشه) مشخص کند. ۵ = همیشه، ۴ = کثیر اوقات، گه‌گاه = ۳، به ندرت = ۲، هرگز = ۱. سؤال‌های ۲-۴-۶ - به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود. روایی و پایایی: برای سنجش اعتبار آزمون مهارت‌های ارتباطی، ابتدا با استفاده از روش آلفای کرونباخ، اعتبار کل آزمون محاسبه شد که مقدار عددی آن برابر با ۰/۶۹ و حاکی از همسانی درونی قابل قبول این آزمون بود. این مقدار برای آزمودنی‌های دانشجوی ۰/۷۱ و برای

دانش‌آموزان دبیرستانی برابر با ۰/۶۶ بود. همچنین ضریب اعتبار کل آزمون با استفاده از روش تصنیف برابر با ۰/۷۱ به دست آمد.

۴. پرسشنامه تعارضات زناشویی. این پرسشنامه توسط جونز (۱۹۹۷) ساخته شده که یک ابزار ۵۴ سؤالی است. پرسشنامه هشت بعد از تعارضات زناشویی را می‌سنجد که عبارتند از کاهش همکاری، کاهش رابطه جنسی، افزایش واکنش‌های هیجانی، افزایش جلب حمایت فرزندان، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود، کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان، جدا کردن امور مالی از یکدیگر و کاهش ارتباط مؤثر. مشاوران و سایر متخصصان بالینی می‌توانند از این پرسشنامه برای سنجیدن تعارضات زن و شوهری و ابعاد آن استفاده کنند. برای هر سؤال پنج گزینه در نظر گرفته شده که به تناسب ۱ تا ۵ نمره به آنها اختصاص داده شده است. حداکثر نمره کل پرسشنامه ۲۷۰ و حداقل آن ۵۴ است. آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه روی یک گروه ۲۷۰ نفری برابر با ۰/۹۶ به دست آمد و برای ۸ خرده مقیاس آن از این قرار است: (کاهش همکاری، ۰/۸۱، کاهش رابطه جنسی ۰/۶۱، افزایش واکنش‌های هیجانی، ۰/۷۰، افزایش جلب حمایت فرزند، ۰/۳۳، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود، ۰/۸۶، کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان، ۰/۸۹، جدا کردن امور مالی از یکدیگر، ۰/۷۱ و کاهش ارتباط مؤثر، ۰/۶۹). پرسشنامه تعارضات زناشویی از روایی محتوایی خوبی برخوردار است. در مرحله تحلیل محتوای آزمون، پس از اجرای مقدماتی و محاسبه همبستگی هر سؤال با کل پرسشنامه و مقیاس‌های آن، به دلیل همبستگی مناسب تمام سؤال‌ها، هیچ سؤالی حذف نشد. ضریب پایایی آزمون (اعتبار) آزمون با روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه روی یک گروه ۲۷۰ نفری برابر با ۰/۹۶ به دست آمده است (ثنایی، هومن و علاقمند، ۱۳۸۸).

۵. پرسشنامه طرح‌واره ناسازگارانه. پرسشنامه طرح‌واره یانگ: شکل کوتاه پرسشنامه طرح‌واره‌ها دارای ۷۵ آیتم برای اندازه‌گیری ۱۵ طرح‌واره ناسازگار اولیه و بر اساس فرم اصلی تهیه شده است (یانگ، ۱۹۹۸). هر طرح‌واره توسط پنج سؤال سنجیده می‌شود. سئوالات همسو بوده و همه به همین صورت نمره‌گذاری می‌شوند. در این پرسشنامه، نمره بالا نشان دهنده طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه است. پایایی این پرسشنامه را به روش همسانی درونی و بازآزمایی بر روی یک نمونه ۵۶۴ نفری از دانشجویان آمریکایی به ترتیب (۰/۹۵ و ۰/۸۱) گزارش نمودند. روایی همگرای پرسشنامه با ابزارهای اندازه‌گیری درماندگی روانشناختی، اعتماد به نفس، آسیب‌پذیری شناختی برای افسردگی و علائم اختلال شخصیت بررسی شده است. نتایج حاکی از آن است که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، ارتباط منفی با ویژگی‌های مثبت مانند اعتماد به نفس و عاطفه مثبت و ارتباط مثبت با صفاتی همچون اختلال شخصیت، درماندگی، هیجان منفی و اختلال عملکرد و نگرش دارند. در ایران یوسفی و همکاران (۱۳۸۷) میزان آلفای کرونباخ را برای همه عامل‌ها بالاتر از ۰/۸۱ و برای کل پرسشنامه ۰/۹۱ به دست آوردند.

روش اجرا. پس از جمع‌آوری داده‌ها ۱۷ پرسشنامه به دلیل مخدوش بودن و ناقص بودن کنار گذاشته شد و در نهایت همان ۳۷۳ پرسشنامه تجزیه و تحلیل شد. ملاک ورود به پژوهش تمایل به شرکت در پژوهش و

داشتن حداقل یک سال سابقه ازدواج بود. جهت آزمون برازندگی الگوی پیشنهادی از روش معادلات ساختاری و نرم افزار (AMOS) نسخه ۲۲ استفاده شد.

یافته‌ها

ویژگی‌های توصیفی نمونه پژوهش شامل ۱۵۰ نفر بود که از نظر تحصیلات ۲۰ درصد (۳۰ نفر) فوق دیپلم، ۵۰ درصد (۷۵ نفر) کارشناسی، ۲۶ درصد (۴۰ نفر) فوق لیسانس، ۴ درصد (۵ نفر) دکتری و بالاتر بودند. از نظر سن ۴۶/۶ (۷۰ نفر) ۳۰-۴۰ سال، ۴۳/۴ درصد (۶۵ نفر) ۴۱-۵۰ سال، ۱۰ درصد (۱۵ نفر) ۵۰ سال به بالا بودند. همچنین در جدول (۱) ویژگی‌های توصیفی متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

جدول ۱. شاخص‌های مرکزی، پراکندگی و توزیع عوامل

متغیر/شاخص	مرکزی	پراکندگی	شکل توزیع	
	میانگین	انحراف معیار	واریانس	چولگی
سبک‌دل‌بستگی	۳/۱۶	۰,۴۳۴۷	۰,۱۸۹	۰,۷۷۴
مهارت‌های ارتباطی	۳/۱۱	۰,۵۳۵۴۱	۰,۲۸۷	۰,۷۹۴-
تعارض زناشویی	۳/۱۹	۰,۴۳۸۷	۰,۱۹۲	۰,۵۴
طرح‌واره	۳/۰۴	۰,۵۱۱۴۱	۰,۲۸۲	۰,۵۹
ابعاد شخصیت	۳/۸۰	۰,۴۳۵۴۹	۰,۲۲۲	۰,۸۷

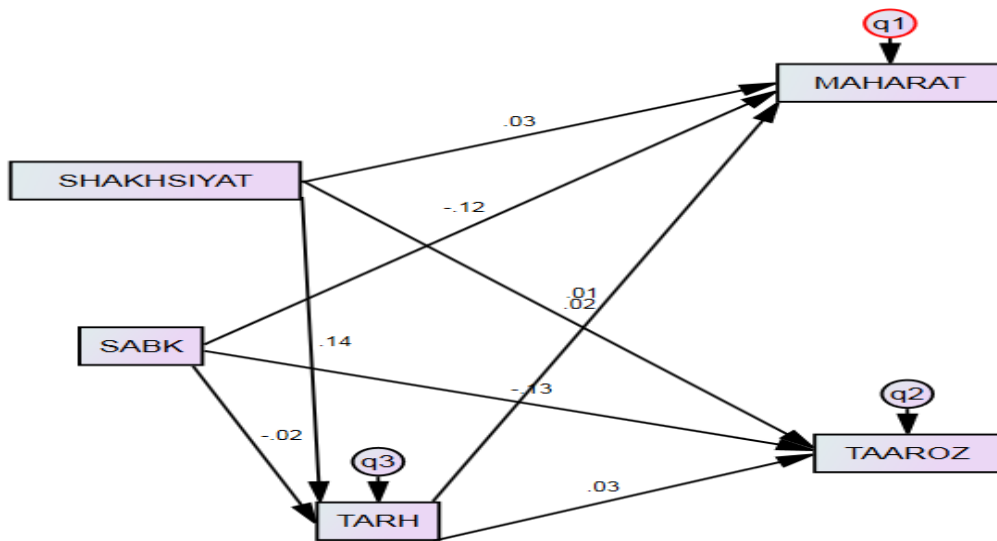
نتایج جدول (۱) نشان می‌دهد که میانگین متغیر تعارض زناشویی برابر با ۳/۱۹ است که نشان می‌دهد بیشتر داده‌های مربوط به این متغیر حول این نقطه متمرکز یافته‌اند. همچنین میانگین دل‌بستگی برابر با ۳/۱۶ است. نتایج پراکندی نیز گویای وضعیت نرمال این شاخص است. در ادامه جهت انجام تحلیل‌های استنباطی، توزیع نرمال داده‌ها انجام شده که نتایج آن در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول ۲. توزیع نرمال متغیرها

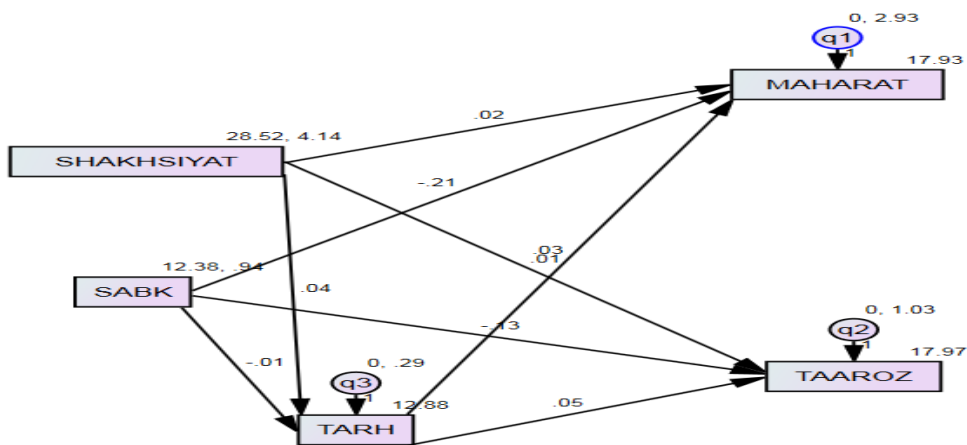
مولفه	کولموگروف اسمیرنوف	معنی داری
ابعاد شخصیت	۰,۷۴۹	۰,۶۲۹
تعارضات زناشویی	۰,۸۸۸	۰,۴۱۰
سبک‌های دل‌بستگی	۱,۹۴۱	۰,۰۰۱
طرح‌واره ناسازگارانه	۱,۰۷۹	۰,۱۹۵
مهارت‌های ارتباطی	۱,۵۳۷	۰,۰۱۸

نتایج جدول (۲) نشان می‌دهد سطح معناداری اغلب متغیرهای تحقیق کوچکتر از ۰,۰۵ است و همچنین باید خاطر نشان کرد نرم افزار SPSS طبق قضیه حد مرکزی نتایج این پرسشنامه را نرمال تشخیص داده است، لذا فرضیه صفر یعنی نرمال بودن متغیرها مورد تایید قرار می‌گیرد.

پس از تعیین مدل‌های اندازه‌گیری به منظور ارزیابی مدل مفهومی تحقیق و همچنین اطمینان یافتن از وجود یا عدم وجود رابطه علی میان متغیرهای تحقیق و بررسی تناسب داده‌های مشاهده شده با مدل مفهومی تحقیق، فرضیه‌های تحقیق با استفاده از مدل معادلات ساختاری نیز آزمون شدند. نتایج آزمون فرضیه‌ها در نمودار منعکس شده‌اند.

شکل ۱. اندازه‌گیری مدل کلی و نتایج فرضیه‌ها در حالت استاندارد

شکل ۲. اندازه‌گیری مدل کلی و نتایج فرضیه‌ها در حالت معنی داری

جدول ۳. شاخص‌های برازندگی مدل مفهومی تحقیق

نوع شاخص	معیار برازش	مقدار	حد قابل قبول	نتیجه
شاخص‌های مطلق (برازندگی مدل)	CMIN	۷,۳۱		
	DF	۴		
	P	۰,۰۰۰	کمتر از ۰,۰۵	قابل قبول
شاخص‌های نسبی	CMIN/DF	۱,۸۲	بین ۱ تا ۵	قابل قبول
	RMSEA	۰,۰۴۳	۰,۱ به پایین	قابل قبول
	GFI	۰,۹۲	۰,۹ به بالا	قابل قبول
	AGFI	۰,۹۷	۰,۹ به بالا	قابل قبول
	NFI	۰,۹۳	نزدیک به یک	قابل قبول
	TLI	۰,۹۹	۰,۹ به بالا	قابل قبول
	IFI	۰,۹۵	۰,۹ به بالا	قابل قبول
	CFI	۰,۹۲	۰,۹ به بالا	قابل قبول
	RFI	۰,۶۲	بالاتر از ۰,۶	قابل قبول
	PCFI	۰,۶۵	بالاتر از ۰,۶	قابل قبول
PNFI	۰,۶۰	بالاتر از ۰,۶	قابل قبول	

با توجه به نتایج جدول ۳، نسبت مجذور کای به درجه آزادی کمتر از سه است و سایر شاخص‌های برازندگی برازش مدل را مورد تایید قرار می‌دهند. پس از بررسی و تأیید الگو برای آزمون معناداری فرضیه‌ها از دو شاخص جزئی نسبت بحرانی CR و P استفاده شده است. بر اساس سطح معناداری ۰,۰۵ مقدار بحرانی باید بیشتر از ۱,۹۶ باشد مقدار پارامتر کمتر از این در الگو مهم شمرده نمی‌شود. مقادیر کوچکتر از ۰,۰۵ برای مقدار P حاکی از تفاوت معنی دار مقدار محاسبه شده برای وزنه‌های رگرسیونی با مقدار صفر در سطح ۹۵ درصد دارد. جدول زیر ضریب معناداری و نتایج فرضیه‌های مطرح شده را به طور خلاصه نشان می‌دهد.

جدول ۴. نتایج فرضیه‌ها

فرضیات	تخمین	برآورد	نسبت بحرانی	معناداری	نتیجه
ابعاد شخصیت بر تعارض‌های زناشویی در بین زوجین در معرض طلاق اثر مستقیم دارد.	۰,۱۲	۰,۲۶	۰,۴۴۵	۰,۶۵۶	رد
سبک‌های دل‌بستگی بر مهارت‌های ارتباطی در بین زوجین در معرض طلاق اثر مستقیم دارد.	۰,۳۳	۰,۱۶۵	۰,۲۰۲	۰,۸۴۰	رد
طرح‌واره ناسازگارانه در رابطه با سبک‌های دل‌بستگی و تعارض‌های زناشویی در بین زوجین در معرض طلاق نقش میانجی دارد.	۱۲,۸۷۹	۰,۵۴۲	۲۴,۲۲۷	۰,۰۰۲	تایید

تایید	۰,۰۰۲	۶۶۱۸	۲,۷۱۰	۱۷,۹۳۵	و	طرح‌واره ناسازگارانه در رابطه با ابعاد شخصیت و مهارت‌های ارتباطی در بین زوجین در معرض طلاق نقش میانجی دارد.
تایید	۰,۰۰۱	۱۱,۱۶۸	۱,۶۰۹	۱۷,۹۷۴	و	طرح‌واره ناسازگارانه در رابطه با ابعاد شخصیت و تعارض‌های زناشویی در بین زوجین در معرض طلاق نقش میانجی دارد.

نتایج جدول (۴) نشان می‌دهد که ابعاد شخصیت بر تعارض‌های زناشویی در بین زوجین در معرض طلاق با توجه به سطح معناداری ($P > 0/05$) رابطه معناداری ندارد. سبک‌های دل‌بستگی بر تعارض زناشویی با توجه به سطح معناداری ($P > 0/05$) رابطه معناداری ندارد. طرح‌واره ناسازگارانه در رابطه با ابعاد شخصیت و تعارض زناشویی نقش میانجی دارد. مقدار t (۱۷,۹۷) سطح معناداری ($P < 0/05$) نقش میانجی دارد. همچنین، طرح‌واره ناسازگارانه در رابطه با ابعاد شخصیت و مهارت‌های ارتباطی با مقدار t (۱۷,۹۳) و سطح معناداری ($P < 0/05$) نقش میانجی دارد و دیگر اینکه طرح‌واره ناسازگارانه در رابطه با سبک‌های دل‌بستگی و تعارض‌های زناشویی با مقدار t (۱۲,۸۷) و سطح معناداری ($P < 0/05$) نقش میانجی دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش تدوین مدل ساختاری ابعاد شخصیت و سبک‌های دل‌بستگی با مهارت‌های ارتباطی و تعارض زناشویی با میانجی‌گری طرح‌واره‌های ناسازگارانه اولیه در زوجین در معرض طلاق بود. نتایج حاکی از این است که شاخص‌های برازندگی برش مدل را مورد تأیید قرار می‌دهد. در مورد فرضیات اشاره شده نشان می‌دهد که ابعاد شخصیت و سبک‌های دل‌بستگی بر مهارت‌های ارتباطی و تعارض‌های زناشویی اثر مستقیم ندارد بلکه اثر غیرمستقیم دارد، آنچه دارای حائز اهمیت است نقش میانجی طرح‌واره ناسازگارانه در ارتباط با این متغیرها می‌باشد که مورد تأیید قرار گرفته است و این یافته‌ها با پژوهش‌های ذوالفقاری و همکاران (۱۳۸۷)، حمیدی (۱۳۸۶)، بختیاری و همکاران (۱۳۹۵)، لاهیجی و بشارت (۲۰۱۸)، اسلامی (۲۰۱۷) و ام بی وایرر (۲۰۱۷) همخوانی دارد. در تبیین این یافته‌های پژوهشی حاضر می‌توان بیان داشت که طرح‌واره یک الگوی ثابت و طولانی مدت است که در دوران کودکی ایجاد می‌شود و تا بزرگسالی ادامه می‌یابد. طرح‌واره عمیق‌ترین ساختار شناختی هستند که بر نگرش افراد نسبت به خود و اطرافشان تأثیر می‌گذارند. راتر (۲۰۱۸) و یانگ، کلاسکو و ویشار (۲۰۰۳). بیان می‌دارند که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه الگوهای هیجانی و شناختی خود شکننده‌ای هستند که در جریان رشد آغاز و در سرتاسر زندگی تکرار می‌شوند و بر بروز تعارضات زناشویی تأثیر مثبت دارند. پژوهش نشان داده‌اند که ویژگی‌های شخصیتی، دل‌بستگی نایمن و طرح‌واره‌های ناسازگارانه در بروز تعارضات زناشویی تأثیرگذار است (اولدربک و فیگورد، ۲۰۰۹). همچنین تحقیقات بی‌شماری نشان می‌دهد که بین سبک‌های دل‌بستگی نایمن و اجتنابی با تعارض زناشویی رابطه وجود دارد که می‌توان به پژوهش‌های هاشمی پور و همکاران (۱۳۹۶) و عدل پرور (۱۴۰۰) اشاره کرد. همچنین دل‌بستگی نایمن و اجتنابی می‌تواند از طریق واکنش‌های منفی و اجتنابی، عدم اعتماد به دیگران، دوری از دیگران، اضطراب و خصومت، تعارض‌های زناشویی را افزایش دهد و طرح‌واره‌های

ناسازگاران و شیوه‌های دل‌بستگی که نشأت گرفته از دوران کودکی می‌باشد، در رفتار زوجینی که دارای تمایز یافتگی شناختی نیستند خود را نمایان سازد و در به وجود آمدن تعارض‌ها نقش داشته باشد؛ و در این پژوهش طرح‌واره ناسازگاران توانسته است که در رابطه با سبک‌های دل‌بستگی و تعارضات زناشویی در بین زوجین در معرض طلاق نقش میانجی را داشته باشد. در مورد فرضیه‌ی دیگر اینکه طرح‌واره ناسازگاران در رابطه با ابعاد شخصیت و مهارت‌های ارتباطی در بین زوجین در معرض طلاق نقش میانجی را دارد، این فرضیه مورد تأیید قرار گرفته است. پژوهش‌های مختلف از جمله گاتمن (۱۹۹۹) نشان داده‌اند که مهارت‌های ارتباطی می‌تواند نقش پیش‌بینی‌کننده در تعارضات و بروز طلاق داشته باشد. مهارت‌های ارتباطی مؤثر نقش اساسی در موفقیت ازدواج دارد. بدون ارتباط صحیح، حل تعارض و کشمکش‌ها سخت می‌شود. اگر زوجین فاقد مهارت ارتباطی برای حل مشکلاتشان باشند، حتی کوچک‌ترین مشکل‌ها حل نخواهد شد. ارتباط به‌وسیله فرصت دادن به همسران برای مشارکت در نگرانی‌ها، علایق، امیدها و آرزوهای یکدیگر، موجب رشد و شکوفایی روابط زوجین می‌شود و بدون سهیم شدن در این موارد، زوجین رشد نخواهند کرد و تا حد امکان به یکدیگر نزدیک نمی‌شوند. طرح‌واره ناسازگاران و ویژگی‌های شخصیتی از جمله افراد روان‌نژند به علت اضطراب و یا خصومت نتوانند ارتباط برقرار کنند و یا به علت باورهای غلط و بنیادین از دیگران دوری بکنند. وقتی زوجین بتوانند به دور از پیش‌داوری و قضاوت، منصفانه‌تر نسبت به همدیگر رفتار داشته باشند و در چنین شرایطی با همسر خود در مدیریت و حل مسئله همراهی می‌کنند و تحقیقات گوناگون نشان می‌دهد که طرح‌واره ناسازگاران و ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های ارتباطی می‌تواند در فرایند طلاق تأثیر بگذارد.

همچنین ویژگی‌های شخصیتی همچون روان‌رنجویی و ناپایداری احساسی آسیب‌های دائمی به دنبال دارند که در چگونگی سازش یافتگی زوجها یا تجربه‌های پر تنش تأثیر گذاشته و رضایت‌مندی از کل رابطه را به تدریج مخدوش خواهد کرد. همچنین طرح‌واره ناسازگاران به سوءگیری در تفسیر رویدادها منجر می‌گردند، این سوگیری‌ها در آسیب روانی بین زوجین خود را به صورت سوءتفاهم‌ها، نگرش‌های تحریف‌شده و فرض‌های نادرست و انتظارات غیرواقع‌بینانه نشان می‌دهد (اپستین و باکوم، ۱۹۹۶). این برداشت‌های نادرست بر ادراک‌ها و ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های ارتباطی زوجین اثر گذاشته و به تدریج زوجین را در چرخه‌ای از هیجانات ناخوشایند، تنش بین فردی، اجتناب و استفاده از راهبردهای مقابله‌ای ناکارآمد گرفتار کرده و گرایش به سمت طلاق را افزایش می‌دهد (فلاچای و همکاران، ۲۰۱۴). همچنین در فرضیه بعدی نشان می‌دهد که طرح‌واره ناسازگاران توانسته است در رابطه با ویژگی‌های شخصیتی و تعارض‌های زناشویی نقش میانجی داشته باشد. این نتیجه با پژوهش‌های حسینی نصب و همکاران (۱۳۸۷)، اسدزاده (۱۳۹۹)، عطاری و یعقوبی راد (۲۰۱۶)، زیمرمان و همکاران (۲۰۰۵) همسو است و طرح‌واره ناسازگاران توانسته است که این نقش میانجی را داشته باشد و هر فرد با ویژگی‌های شخصیتی تعیین‌کننده و متفاوت پای به زندگی مشترک می‌گذارد و عدم درک این ویژگی‌ها و تفاوت‌ها و عدم برقراری ارتباط صمیمی از سوی همسر یا زوجین می‌تواند در ایجاد تعارضات زناشویی نقش داشته باشد. زمانی که افراد زندگی مشترک خود را آغاز کنند تفاوت‌های بین فردی و درون فردی می‌تواند در شکل‌گیری تعارضات سهیم باشد. این تفاوت‌های وسیع از جمله عادت‌های غذایی تا آداب و رسوم خانوادگی و نحوه لباس پوشیدن را در بر می‌گیرد، هرگاه این تفاوت‌ها

به خوبی مدیریت نشود، رفته‌رفته سبب بروز تعارضات جدی در بلندمدت می‌شود. البته این تعارضات با توجه به ویژگی‌های شخصیتی زوجین و چگونگی مقابله با آن متفاوت است. افرادی که با ویژگی روان‌نژندی شخصیت آن‌ها شکل گرفته است با عدم توانایی کنترل هیجانات، نوسانات خلقی، اضطراب و استرس و فاقد مهارت مقابله‌ای کارآمد هستند در رابطه زناشویی خود دچار مشکل هستند (محمدی، ۱۳۹۵). این نوع ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند در دوران کودکی شکل بگیرد که هسته اصلی آن می‌تواند طرح‌واره ناسازگارانه در مراحل رشدی آن‌ها باشد و در مجموع می‌توان ادعان داشت که طرح‌واره ناسازگارانه مهم‌ترین متغیر میانجی در ارتباط با ویژگی‌های شخصیتی، مهارت‌های ارتباطی و تعارض‌های زناشویی است و نقش مؤثرتری در پیش‌بینی طلاق داشته باشد و پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، پژوهش‌های کیفی در زمینه شناخت بیشتر این روابط استفاده شود تا بتوان از این طریق به بهبود روابط زوجین کمک نمود و از تعارضاتی که منجر به طلاق می‌گردد، پیشگیری کرد. انجام پژوهش‌های مکمل با روش‌های آزمایشی و علی-مقایسه‌ای و همچنین قرار دادن عوامل تأثیرگذار در طلاق و کنترل متغیرها از جمله عوامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و نگرش‌های فمینیستی که از طریق شبکه‌های مجازی در راستای مساوات‌طلبی و آزادی و برابری ترویج می‌گردد مورد بررسی قرار گیرد.

از محدودیت‌های مطالعه حاضر در مورد خود گزارشی پرسشنامه است که پیشنهاد می‌شود از نسخه‌های تکلیف نا آشکار برای بررسی طرح‌واره‌ها و سایر متغیرها استفاده گردد و همچنین بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر به برنامه ریزان، مشاوران و روان‌شناسان خانواده توصیه می‌شود در جلسات مشاوره‌ای، زوجین سبک‌های دل‌بستگی و طرح‌واره‌های ناسازگارانه خود را شناسایی و مهارت‌های ارتباطی خود را افزایش دهند.

موازن اخلاقی

در این پژوهش کلیه موازن اخلاقی نظیر رازداری و محرمانه ماندن اطلاعات مشارکت‌کنندگان رعایت شده است.

سپاسگزاری

نویسندگان این مقاله از تمامی شرکت‌کنندگانی که وقت خود را صرف کمک به اجرای این پژوهش نمودند، صمیمانه سپاس‌گزاری می‌کنند. لازم به ذکر است که این مطالعه برگرفته از رساله دکترا نویسنده اول بوده است.

مشارکت نویسندگان

در تدوین این مقاله همه نویسندگان در طراحی، مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، گردآوری داده‌ها، تحلیل آماری داده‌ها و نهایی سازی نقش داشتند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

منابع

- احمدی، سید احمد. (۱۳۸۹). روانشناسی نوجوانان و جوانان. تهران: نشر رودکی.
- اصل، ناهید. (۱۴۰۰). ارائه مدلی برای پیشبینی طلاق عاطفی بر اساس سبک‌های دل‌بستگی، صفات شخصیت و خودکارآمدی شغلی با میانجیگری حمایت اجتماعی ادراک شده در زنان متأهل شاغل. فصلنامه خانواده‌درمانی کاربردی، ۳(۱)، ۳۱۱-۳۳۸.
- عزازي، شهلا. (۱۳۸۷). جامعه‌شناسی خانواده. تهران: روشنگران و مطالعات زنان.
- بوستانی پور، علی، ثنایی، باقر، کیامنش، علیرضا. (۱۳۹۶). فراتحلیل اثربخشی الگوهای شناختی-رفتاری در درمان مشکلات زناشویی، تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، ۶(۲۵)، ۲۵-۷.
- بهراری، فرشاد، بهرامی، فاطمه. (۱۳۸۷). تأثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی همسران بر میزان تعارضهای زناشویی زوجهای متقاضی طلاق شهر اصفهان. فصلنامه مطالعات زنان دانشگاه الزهراء، ۳(۱۱)، ۴۷-۷۰.
- ثوابی، محمد. (۱۳۹۷). نقش واسطه‌ای بخشش و امید در تأثیرگذاری ویژگی‌های شخصیتی بر رضایت زناشویی زوجین در معرض طلاق. پژوهشنامه روانشناسی مثبت، ۴(۵۱)، ۸۵-۷۱.
- جابری، سمیه، اعتمادی، عذرا، احمدی، سید احمد. (۱۳۹۴). بررسی رابطه مهارت‌های ارتباطی با صمیمیت زناشویی. فصلنامه پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری، ۵(۹)، ۱۵۲-۱۴۳.
- زهراکار، کیانوش، جعفری، فروغ. (۱۳۸۹). مشاوره خانواده. تهران: ارسباران.
- سودانی، منصور، نظری فر، محسن، مهرابی زاده هنرمند، مهناز. (۱۳۹۷). اثربخشی زوج‌درمانی رفتاری-ارتباطی بر نشتاین بر تعارضات زناشویی. مجله روانشناسی بالینی، ۴(۸)، ۵۵-۶۶.
- شاهمرادی، سمیه، فاتحی زاده، مریم، احمدی، احمد (۱۳۹۰). پیش‌بینی تعارض زناشویی از طریق ویژگی‌های شخصیتی، روانی و جمعیت شناختی زوج‌ها، فصلنامه دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۱۲(۱)، ۷۴-۵۹.
- صابونچی، فرانک. فریده، و بهبودی، معصومه. (۱۳۹۹). الگوی ساختاری رضایت زناشویی براساس سبک‌های دل‌بستگی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با میانجیگری هیجان خواهی. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۴(۵۳)، ۱۱۹-۱۳۹.
- صیادپور، زهره. (۱۳۸۴). شیوه‌های دل‌بستگی. رضایت ازدواج، مطالعات روان‌شناختی، ۳(۳)، ۱۴۱-۱۵۹.
- محمدی فر، محمدعلی، طالبی، ابوالفضل، طباطبایی، سید موسی. (۱۳۹۷). تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر عملکرد خانواده در زنان دارای همسر. معتاد. فصلنامه اعتیاد پژوهشی، ۴(۱۶)، ۴۰-۲۵.

References

- Ahmadi, S., A. (2011). Adolescent and youth psychology. Tehran: Rudaki Publishing. (In Persian)
- Azazi, Shahla. (2008). Family sociology. Tehran: Illuminators and Women's Studies.
- Asal, N. (2021). Presenting a model for predicting emotional divorce based on attachment styles, personality traits and job self-efficacy with the mediation of perceived social support in working married women. Applied Family Therapy Quarterly, 3(1), 311-338. (In Persian)
- Bookwala J, Sobin J, Zdaniuk B. (2017). Gender and aggression in marital relationships: A life-span perspective. Sex Roles; (52), 497-506.
- Brown, S. L. & Wright, M. R. (2017). Marriage, cohabitation, and divorce in later life. Innovation in aging, 1(2), 110-124.

- Behari, F., Bahrami, F. (2009). The effect of teaching communication skills of spouses on the amount of marital conflicts of couples applying for divorce in Isfahan city. *Alzahra University Women's Studies Quarterly*, (11)3, 47-70. (In Persian)
- Bostanipour, A., Sanai, B., Kiamanesh, A. (2016). Meta-analysis of the effectiveness of cognitive-behavioral models in the treatment of marital problems, *Counseling News and Research*, 6(25), 7-25. (In Persian)
- Cohen, P. N. (2019). The coming divorce decline. *Socius*, 5, 2378023119873497.
- Mikolai, J., & Kulu, H. (2018). Divorce, separation, and housing changes: A multiprocess analysis of longitudinal data from England and Wales. *Demography*, 55, 83-106.
- Manning, W. D., & Payne, K. K. (2021). Marriage and divorce decline during the COVID-19 pandemic: A case study of five states. *Socius*, 7, 23780231211006976
- Firat, M., Okanlı, A. (2019). Assessing the Relationship between Marital Satisfaction and Conflict Communication Styles of Married Turkish Women. *Curr Psychol* 38, 1360–1367.
- Jabri, S., Etamadi, E., Ahmadi, S. A. (2014). Investigating the relationship between communication skills and marital intimacy", *Journal of Cognitive and Behavioral Sciences Research*, 5(9), 152-143. (In Persian)
- Mohammadi Far, M., Talebi, A., Tabatabai, S. M. (2017). The effect of life skills training on family performance in married women. *Addicted Addiction Research Quarterly*, 4(16), 25-40. (In Persian)
- Pascal, A., Christine, A., & Jean, L. (2008). Development and validation of the Cognitive Inventory of Subjective Distress. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 23, 1175-1182
- Provencher, V. C., Begin, M. P. G., Girouard, A., Trembley, S., Boivin, S., & Lemieux, S. (2008). Personality traits in overweight and obese women: Associations with BMI And eating behaviors. *Eating Behaviors*, 9, 3, 294-302.
- Raley, R. K., & Sweeney, M. M. (2020). Divorce, repartnering, and stepfamilies: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 81-99.
- Suls J, Bunde J.(2018). Anger, anxiety, and depression as risk factors for cardiovascular disease: The problems and implications of overlapping affective dispositions. *Psychol Bull*; 131(2): 260 -300.
- Sudani, M., Nazarifar, M., Mehrabizadeh Artman, M. (2017). The effectiveness of Bernstein's behavioral-communicative couple therapy on marital conflicts. *Journal of Clinical Psychology*, 4(8), 55-66. (In Persian)
- Shahmoradi, S., Fatehizadeh, M., Ahmadi, A. (2010). Prediction of marital conflict through personality, psychological and demographic characteristics of couples", *Knowledge and Research Quarterly in Applied Psychology*. 12(1), 59-74. (In Persian)
- Sabunci, F., Ferd, F., Behbodi, M. (2019). The structural model of marital discord based on attachment styles and primary maladaptive schemas with the mediation of sensation seeking. *Applied Psychology Quarterly*, 14(53), 119-139. (In Persian)
- Sayadpour, Z. (2006). Ways of attachment. *Marital satisfaction, Psychological Studies*, 3(3), 141-159. (In Persian)
- Thababi, M. (2017). The mediating role of forgiveness and hope in the influence of personality traits on the marital satisfaction of couples facing divorce. *Journal of Positive Psychology*, 4(51), 85-71. (In Persian)
- Zahrakar, K., Jafari, F. (2010). *Family Counseling*. Tehran. Aresbaran. (In Persian)

Modeling the structural relationship between personality dimensions and attachment styles with communication skills and marital conflicts with the mediation of primary maladaptive schemas in couples facing divorce

Ruhollah. Rahiman¹, Mohammad. Qamari^{2*}, Vahideh. Babakhani³ & Alireza. Jafari⁴

Abstract

Aim: The aim of this research was to develop a model exploring the structural relationship between personality dimensions and attachment styles, communication skills, and marital conflicts, mediated by early maladaptive schemas in couples facing divorce. **Method:** This was a descriptive-correlational study. The population included all couples facing divorce who visited counseling centers in Takestan city during the second half of 2020 and 2021. A convenience sampling method was used, and the sample size was determined as 373 individuals based on Sample Power software. The research instruments included the Big Five Personality Traits Questionnaire, Communication Skills (Queendom, 2004), Marital Conflicts (Jones, 1997), Young's Early Maladaptive Schemas (2007), and Hazan and Shaver's Attachment Styles (1987). Data analysis was performed using SPSS and Amos software.

Results: The results showed that personality dimensions do not significantly relate to marital conflicts among couples facing divorce ($p < 0.05$). Similarly, attachment styles do not significantly relate to marital conflicts ($p < 0.05$). However, early maladaptive schemas played a mediating role in the relationship between personality dimensions and marital conflicts, with a significant t-value (17.97) and significance level ($p < 0.05$). Additionally, early maladaptive schemas had a mediating role in the relationship between personality dimensions and communication skills, indicated by a significant t-value (17.93) and significance level ($p < 0.05$). Furthermore, early maladaptive schemas mediated the relationship between attachment styles and marital conflicts, with a t-value (12.87) and significance level ($p < 0.05$). **Conclusion:** Considering that early maladaptive schemas can play a mediating role in the relationships of couples facing divorce, they are a significant factor in shaping personality, attachment styles, and marital conflicts.

Keywords: *personality dimensions, attachment styles, communication skills, marital conflict and maladaptive schema.*

1. PhD student, Department of Educational Sciences and Counseling, Abhar Branch, Islamic Azad University, Abhar, Iran

2. ***Corresponding author:** Associate Professor of Counseling Department, Abhar Branch, Islamic Azad University, Abhar, Iran

Email: mohammadqamari2023@yahoo.com

3. Assistant Professor, Counseling Department, Abhar Branch, Islamic Azad University, Abhar, Iran

4. Assistant Professor, Counseling Department, Abhar Branch, Islamic Azad University, Abhar, Iran